



ECONOMICS

ЕКОНОМІКА

УДК 331.5(477):331.56:338.246

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ У КРИЗОВИЙ ТА ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОДИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Тетяна Черкашина

*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
Харків, Україна*

Резюме. Присвячено вивченню стану й ключових тенденцій функціонування ринку праці України у кризовий та посткризовий періоди (2014–2022 рр.). Встановлено, що негативний вплив на розвиток сучасного ринку праці України чинять такі фактори: поступове зменшення чисельності економічно активного населення як унаслідок прискорення темпів «старіння» нації, так і в результаті активізації еміграційних процесів; тривалий локдаун (з 12.03.2020 р. до 31.05.2020 р., з 08.01.2021 р. до 25.01.2021 р.) та інші обмеження, зумовлені поширенням коронавірусної хвороби covid-19 (з червня 2020 р. до квітня 2021 р.); дія надзвичайного та воєнного стану (з 24.02.2022 р. й донині); падіння обсягів промислового виробництва та відповідне зменшення попиту на фахівців економічних і технічних спеціальностей; недосконала територіальна структура національної економіки України, яка зумовлює серйозні диспропорції в рівні зайнятості в різних регіонах країни; недосконалість українського законодавства з проблем зайнятості та безробіття, що не відповідає сучасним політичним, економічним, соціальним та військовим викликам часу; неефективна податкова система, яка не стимулює самозайнятність населення та забезпечення робочими місцями молодь. Виявлено, що особливостями функціонування ринку праці України у кризовий та посткризовий періоди (2014–2022 рр.) є зростання рівня безробіття, особливо молодіжного безробіття; посилення процесів трудової міграції та бізнес-міграції до країн ЄС, насамперед Польщі, Німеччини, Італії та Чехії; стрімкий розвиток гнучких видів дистанційної зайнятості (аутсорсингу, аутстафінгу, лізингу, фрилансу та ін.). Також досліджено регіональні особливості функціонування ринку праці України та з'ясовано, що найнижчий рівень фактичного безробіття характерний для Харківської, Київської, Львівської та Одеської областей, а найвищий рівень безробіття – для Волинської, Донецької, Кіровоградської та Луганської областей, що, ймовірно за все, пов'язано з тим, що молоді люди, здебільшого, їдуть навчатися або шукати роботу до більш розвинених областей, або за кордон. З метою подолання негативних явищ на сучасному ринку праці України автор запропонував такі заходи: збільшення обсягів державного замовлення для навчання студентів за пріоритетними спеціальностями; збільшення державних витрат на освіту, у тому числі перекваліфікацію управлінських та технічних кадрів; удосконалення національної податкової системи, яка б стимулювала самозайнятність населення та забезпечення робочими місцями, у першу чергу, молодих людей віком від 25 до 35 років; збільшення кількості та підвищення якості об'єктів соціальної інфраструктури.

Ключові слова: ринок праці, економічно активне населення (робоча сила), зайнятність, дистанційна зайнятність, безробіття, молодіжне безробіття, трудова міграція, бізнес-міграція.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06.007

Отримано 05.09.2023

UDC 331.5(477):331.56:338.246

FEATURES OF THE FUNCTIONING OF LABOR MARKET OF UKRAINE IN CRISIS AND POST-CRISIS PERIOD: NATIONAL AND REGIONAL ASPECTS

Tetiana Cherkashyna

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine

Summary. The article is devoted to the study of state and key trends of the functioning of labor market of Ukraine in crisis and post-crisis period (2014–2022). It has been established that many factors negatively impact on development of modern Ukrainian labor market. These factors are the following: remarkable decrease in number of economically active population as a result of the acceleration of «aging» rate of the nation and intensification of emigration; long-term lockdowns (from 12.03.2020 to 31.05.2020 and from 08.01.2021 to 25.01.2021) and other restrictions (from June 2020 to April 2021) explained by spread of the coronavirus disease covid-19; effect of the state of emergency and martial law (from February 24, 2022 to the present); drop in GDP and corresponding decrease in demand for economic and technical specialists; imperfect territorial structure of the national economy of Ukraine that leads to the serious disparities in the level of employment in different regions of the country; imperfection of Ukrainian legislation on employment and unemployment problems that is not corresponded to current political, economic, social and military challenges; inefficient tax system that does not stimulate self-employment and employment of young people in the country. It was revealed that key features of the functioning of labor market of Ukraine in crisis and post-crisis period (2014–2022) are an increase in unemployed, especially in youth unemployed; strengthening of the processes of labor and business migration to the EU countries, especially Poland, Germany, Italy and the Czech Republic; rapid development of types of flexible employment such as outsourcing, outstaffing, leasing, freelance, etc. The regional features of the functioning of labor market of Ukraine have been also investigated and it has been found that Kharkiv, Kyiv, Lviv and Odesa regions are characterized by the lowest level of actual unemployment rate. At the same time, Volyn, Donetsk, Kirovohrad and Luhansk regions are characterized by the highest level of unemployment rate that is most likely due to the fact that young people usually go to study (or look for work) in more developed regions or even abroad. In order to solve negative phenomena on the modern labor market of Ukraine, the author has proposed the following measures: increase in government expenditure on training students in priority specialties; increase in government expenditure on education, including retraining of managerial and technical personnel; improvement of the national tax system that will stimulate self-employment and provide jobs, first of all, young people aged between 25 and 35; increase in number and quality of social infrastructure facilities.

Key words: labor market, economically active population (labor force), employment, distant employment, unemployment, youth unemployment, labor migration, business migration.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06.007

Received 05.09.2023

Постановка проблеми. Оцінювання тенденцій і закономірностей розвитку ринку праці, підвищення його конкурентоспроможності, визначення факторів, які впливають на його динаміку, тісно пов'язані з тенденціями, що відбуваються в суспільно-політичному та економічному житті України впродовж 2022–2023 рр. Воєнний стан, економічна та соціальна криза, посилення економічної диференціації населення, деформування відносин власності, зростання рівня інфляції, безробіття, поява заборгованості із заробітних плат і, як наслідок, «тіньових» доходів населення – це ті процеси та явища, які негативно відобразилися на стані соціально-трудої сфери, відтак – і на можливостях ефективного функціонування ринку праці в Україні. З огляду на це, аналіз сучасного стану і тенденцій функціонування та розвитку ринку праці України є вкрай актуальним науково-практичним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню сучасного стану та ключових тенденцій функціонування ринку праці України присвятили свої роботи багато відомих учених. Українські вчені (І. Андрейцева [1], Г. Капінос [3], К. Ларіонова [3],

О. Шець [8] та ін.) провели емпіричний аналіз стану вітчизняного ринку праці в умовах поширення коронавірусної хвороби covid-19 та дії певних обмежень для бізнесу у 2020–2021 рр. Інші відомі українські економісти (Л. Дмитришин [11], Т. Кицак [17], В. Кирилук [17], Н. Машта [5], К. Маркевич, Ю. Маршавін [17], О. Поліщук [5], М. Романкевич [11], О. Савченко [5] та ін.) дослідили особливості функціонування ринку праці України в умовах надзвичайного та воєнного стану (2022–2023 рр.). Натомість більшість зарубіжних авторів (Дж. Ананья [12], Т. Ангріст [12], П. Байт [10], А. Ваккаріно [19], М. Васа [10], О. Гулевич [9], А. Журауліо [9], С. Концознов [10], Дж. Паломіно [9], Т. Хейл [12] та ін.), здебільшого, акцентують увагу на емпіричному аналізі основних параметрів ринку праці (кількості зайнятих, кількості безробітних, рівня фактичного безробіття, рівня циклічного безробіття, рівня молодіжного безробіття) та їх порівнянні з аналогічними показниками інших європейських та азійських країн, зокрема Вірменії, Естонії, Молдови та Польщі. Водночас майже відсутні комплексні дослідження щодо економічних наслідків як дії локдауну, так і введення надзвичайного та воєнного стану для ринку праці України.

Мета статті – є вивчення сучасного стану й ключових тенденцій функціонування ринку праці України у кризовий та посткризовий періоди (2014–2022 рр.).

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: проаналізувати динаміку фактичного безробіття в Україні у кризовий та посткризовий періоди; визначити регіональні особливості функціонування ринку праці в Україні; дослідити тенденції функціонування та розвитку ринку праці України у 2014–2022 рр.; запропонувати заходи щодо подолання негативних явищ на ринку праці України.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, наукове абстрагування, діалектика, графічний аналіз.

Виклад основного матеріалу. Дослідженням встановлено, що провідною тенденцією розвитку сучасного ринку праці України є зростання рівня фактичного безробіття (табл. 1), який за період 2014–2022 рр. збільшився на 20,3%: з 9,7% у 2014 р. до 30% у 2022 р. При цьому існують значні розбіжності між рівнем фактичного безробіття й рівнем реального безробіття, яке на 5–8% більше за фактичне безробіття.

Таблиця 1. Динаміка рівня безробіття в Україні у кризовий та посткризовий періоди [3, с. 100–102; 16; 20]

| Показник | Роки | | | | | | | | |
|---|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
| Рівень фактичного безробіття, % | 9,7 | 9,5 | 9,7 | 9,9 | 9,1 | 8,6 | 9,9 | 10,3 | 30,0 |
| Рівень молодіжного безробіття, % | 17,3 | 23,1 | 23,3 | 23,8 | 23,0 | 23,0 | 25,9 | 28,8 | 51,0 |
| у тому числі | | | | | | | | | |
| Рівень безробіття серед молодих людей віком від 15 до 24 років, % | 17,8 | 25,1 | 26,3 | 24,8 | 25,0 | 22,0 | 23,9 | 29,8 | 54,9 |
| Рівень безробіття серед молодих людей віком від 25 до 35 років, % | 9,5 | 11,1 | 11,7 | 12,2 | 13,9 | 15,6 | 17,2 | 18,1 | 47,0 |

Особливо загрозливою є ситуація на молодіжному ринку праці України. За період 2014–2022 рр. рівень молодіжного безробіття в Україні збільшився на 34,7% (з 17,3% у 2014 р. до 51% у 2022 р.), що пояснюється такими причинами: дія надзвичайного та воєнного стану (з 24.02.2022 р.) та, як наслідок, падіння обсягів промислового виробництва, що суттєво скоротило попит на молодих фахівців економічних і технічних спеціальностей; вікові особливості молодіжного сегменту ринку праці, що пояснюється тим, що молоді люди віком від 15 до 24 років ще не мають достатнього досвіду роботи і, як наслідок, стійких конкурентних переваг на ринку праці; недосконала територіальна структура розвитку економіки України, яка зумовлює відповідні диспропорції в рівні зайнятості серед молоді в

різних регіонах країни; недосконалість українського законодавства з проблем зайнятості молоді, що не відповідає сучасним політичним, економічним, соціальним та військовим викликам часу; розрив між вимогами роботодавців і знаннями, вміннями та навичками молодих спеціалістів; суттєве скорочення робочих місць з менш жорсткими умовами й створення нових з більш жорсткими правилами прийому на роботу; відсутність системи стажування студентів під час навчання й розподілу випускників вищих навчальних закладів; неефективна податкова система, яка не стимулює підприємців забезпечувати робочими місцями саме молодь [1; 2, с. 45–54; 4, с. 336–340]. Додамо, що на молодіжному ринку праці України існує й інша проблема, яка полягає в тому, що щороку суттєво скорочується кількість бюджетних місць для навчання на денному відділенні, і зрозуміло, що не усі абітурієнти спроможні сплачувати контракт, який у середньому становить 40 тис. грн на рік. Це призводить до збільшення кількості молодих людей, які або вступають до зарубіжних навчальних закладів, або взагалі відмовляються від отримання вищої освіти.

Щодо регіональних особливостей функціонування ринку праці в Україні, то найвищий рівень фактичного безробіття характерний для Волинської, Донецької, Кіровоградської та Луганської областей (табл. 2). Ймовірніше за все, це пов'язано з тим, що, здебільшого, молоді люди їдуть навчатися або шукати роботу до більш розвинених областей (Київської, Харківської, Львівської, Одеської) або за кордон. Враховуючи низькі темпи створення нових робочих місць і природного приросту населення саме у цих областях, а також тривалі бойові дії на території Донецької та Луганської областей, можна впевнено стверджувати, що у подальшому ситуація з працевлаштуванням молоді у цих регіонах буде лише погіршуватися.

Таблиця 2. Регіональні особливості функціонування ринку праці в Україні у кризовий та посткризовий періоди [18; 20]

| Показник | Роки | | | |
|---|------|------|------|------|
| | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
| Регіональні лідери (регіони з найнижчим рівнем безробіття) | | | | |
| Рівень фактичного безробіття у Харківській області, % | 5,0 | 5,9 | 5,5 | 20,5 |
| Рівень безробіття у Київській області, % | 5,9 | 6,8 | 6,4 | 15,5 |
| Рівень безробіття в Одеській області, % | 5,9 | 6,9 | 7,3 | 16,0 |
| Рівень безробіття у Львівській області, % | 6,7 | 7,0 | 7,7 | 6,2 |
| Регіональні аутсайтери (регіони з найвищим рівнем безробіття) | | | | |
| Рівень безробіття у Луганській області, % | 13,7 | 15,4 | 16,0 | 18,9 |
| Рівень безробіття у Кіровоградській області, % | 11,0 | 12,5 | 12,0 | 15,9 |
| Рівень безробіття у Волинській області, % | 10,6 | 12,4 | 11,6 | 6,5 |
| Рівень безробіття у Донецькій області, % | 13,6 | 14,7 | 14,4 | 18,6 |

Іншою важливою тенденцією розвитку ринку праці в Україні є посилення процесів трудової та бізнес-міграції. Згідно з результатами дослідження, проведеного у вересні 2022 р. Міжнародною організацією міграції (МОМ) [20], серед трудових мігрантів з України, які офіційно працевлаштувалися за кордоном, переважали жінки віком від 30 до 40 років та молоді люди віком від 15 до 24 років. Щодо професійно-кваліфікованого рівня трудових мігрантів, то понад 50% їх «вимушених» біженців мають середню або середню спеціальну освіту, а майже 40% емігрантів – вищу освіту. Основні країни трудової міграції українців – це Польща, Німеччина, Чеська Республіка та Італія (рис. 1), які приймають близько 80% загальних потоків трудових мігрантів і біженців з України [5, с. 205–206; 6; 14; 18]. На нашу думку, зростання кількості емігрантів з України до країн Європейського Союзу для економіки України є вкрай негативним фактором, який призводить до втрати значної частини її національного людського капіталу. Однак поряд з цими негативними соціально-економічними наслідками, означені процеси сприяють

розширенню можливостей обміну науково-технічними знаннями, інформацією і професійним досвідом між фахівцями різних країн, особливо серед спеціалістів з високою кваліфікацією. Для мотивації висококваліфікованих працівників повертатися до України необхідно створити сприятливі умови для їх успішного працевлаштування в Україні, а саме, підвищити якість та тривалість життя населення, збільшити розміри соціальних виплат, збільшити кількість та підвищити якість об'єктів соціальної інфраструктури, підвищити освітньо-кваліфікаційний рівень працівників, зменшити плинність управлінських кадрів, збільшити обсяг державних інвестицій у людський капітал, збільшити питому вагу економічно активного населення у загальній кількості населення.

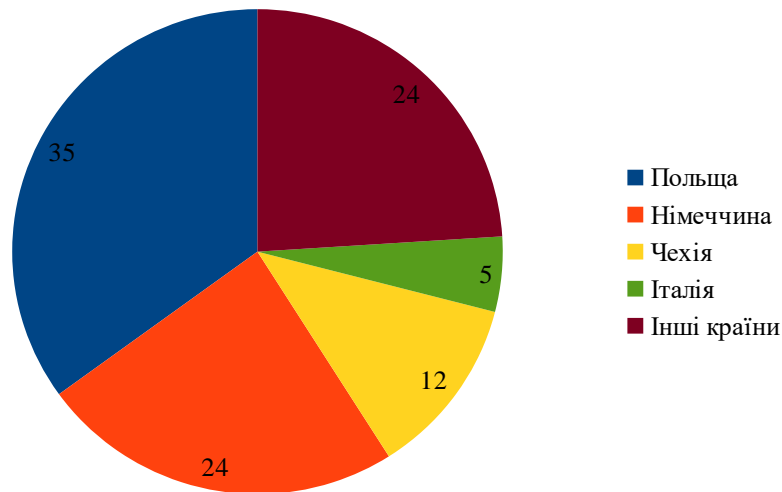


Рисунок 1. Основні напрямки трудової міграції з України [9, с. 50–55; 19]

Щодо сфер зайнятості трудових мігрантів з України, то це, передусім, готельно-ресторанна справа (30%), торгівля (20%) та сфера послуг (15%), а також зайнятість у промисловості та сфері догляду за людьми похилого віку. Дане положення підтверджують дані, представлені на рис. 2.

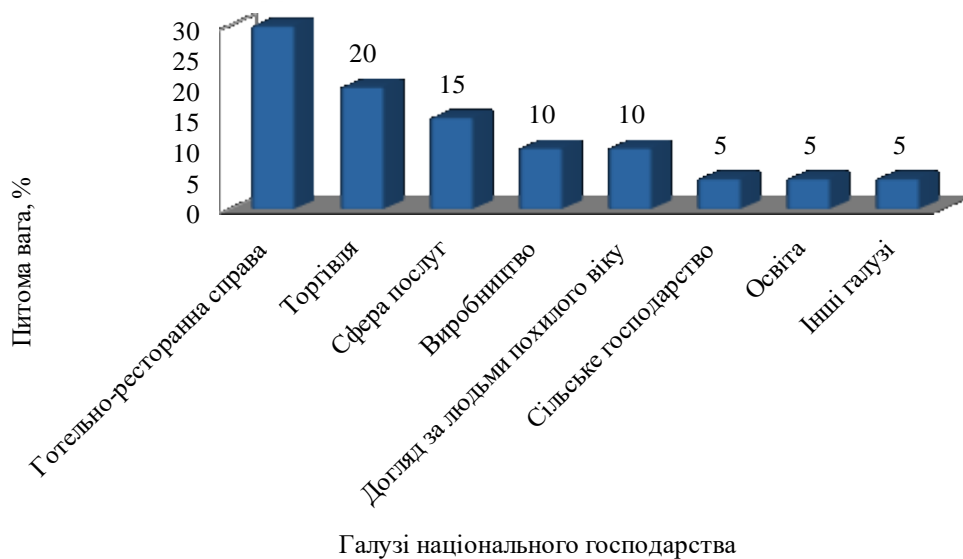


Рисунок 2. Сфери зайнятості трудових мігрантів з України [11, с. 38–42; 18]

Важливою тенденцією функціонування сучасного ринку праці в Україні є і стрімкий розвиток гнучких видів праці. В умовах воєнного та надзвичайного стану робота «поза офісом» або неповний робочий день стала реальністю. Сучасні випускники закладів вищої, передвищої або середньої освіти вже не розглядають своє робоче місце з точки зору принципу найму «впродовж усього життя», оскільки мають цілу низку альтернативних варіантів «мобільної» зайнятості. Як результат, в Україні досить поширеними стають нестандартні форми зайнятості населення: аутстафінг, тобто виведення персоналу за штат компанії-замовника шляхом зарахування його до персоналу компанії-провайдера; аутсорсинг, тобто передавання компанією частини своїх завдань або процесів іншим виконавцям на умовах угоди субпідряду; лізинг, тобто підприємницька угода, яка спрямована на інвестування власних або залучених фінансових коштів і полягає у наданні лізингодавцем лізинго-отримувачу майна у виключне користування на певний термін; заміщення тимчасово відсутніх працівників (наприклад, на період перебування основного працівника в іншому регіоні України або за кордоном); зайнятість на основі укладання угоди на виконання певного обсягу робіт. Втім, підвищення зацікавленості молодих спеціалістів до нестандартних форм зайнятості є серйозним викликом національній економіці України, який можна розглядати як прояв процесів самоорганізації ринку праці, який в умовах дії воєнного стану дає можливість безробітним отримувати принаймні тимчасовий дохід, а зайнятим – поєднувати основну роботу з дистанційною зайнятістю.

Зазвичай, дистанційно зайнятими (фрилансерами) є програмісти, стартапери, дизайнери, аналітики, художники, фотографи, журналісти. Однак в умовах підвищення попиту на працю фрилансерів в усьому світі та повномасштабної російсько-української війни кількість дистанційно зайнятих працівників (так званих «фрилансерів») і в інших галузях стрімко зростає. За оцінками Датської агенції з розвитку торгівлі [16, с. 3–35], у 2022 р. питома вага дистанційно віддалених вакансій в Україні становила близько 20% від загальної кількості вакансій, а у 2025 р. цей показник може досягти навіть 35%. Зауважимо, що фриланс, який активно розвивається в Україні, позитивно впливає на національну економіку України, оскільки цей вид трудової діяльності є дієвим механізмом зниження рівня фактичного безробіття. З іншого боку, активна співпраця українських фрилансерів із зарубіжними замовниками сприяє збільшенню валютних надходжень до економіки України і зростанню інвестицій, насамперед, у нерухомість. Фриланс дає професіоналам брати участь у міжнародних проектах, а циклічним безробітним, які втратили роботу в результаті загальної ринкової економічної кризи, – бути частково зайнятими. Окрім того, розвиток фрилансу дозволяє працівникам дистанційно працювати із замовниками, що територіально розширює їх можливості трудової діяльності. Відповідно, це може позитивно вплинути на зниження рівня еміграції українців до більш розвинених країн світу з метою отримання вищого рівня доходів, оскільки конкурентоспроможні на світовому ринку фрилансери мають можливість проживати в Україні й водночас отримувати вищий рівень доходу, ніж працюючи на вітчизняному ринку праці.

У свою чергу, для компаній використання позаштатних співробітників є ефективним методом скорочення витрат: у середньому витрати на роботу фрилансерів майже у два–три рази є нижчими порівняно з витратами на оплату праці штатних працівників [7, с. 132–135]. Це є можливим через відсутність витрат на оренду окремого офісу, оплату комунальних послуг, обладнання робочого місця, оплату щорічних відпусток, лікарняних, виплату страхових внесків та ін. Конкурентність ринку праці, економія на оренді та обладнанні приміщень, відсутність значних фінансових коштів на оренду офісів вже призвели до створення цілої низки так званих «коворкінгів» («Kooperativ», «TheSpace», «Hub 4.0 Campus», «Anthill Space», «BeeWorking», «WorkIT»,

«Peremoga», «Coworking Futura», «Startup Depot», «Sense IT Global», «Cooffice» та ін.), які дозволяють використовувати загальний робочий простір для вирішення власних справ. У компаніях вже зараз зростає кількість позаштатного персоналу завдяки використанню сучасних інформаційних технологій, тому фриланс можна розглядати як повноцінну й досить значущу складову українського ринку праці. До речі, Україна є однією з небагатьох країн світу, де фрилансерам, зайнятим у ІТ-індустрії, вдається заробляти більше, ніж їх колегам, які працюють у штаті компаній. У 2016 р. ця різниця досягала майже 14%. Тому можна припустити, що кількість співробітників, які працюють дистанційно, у майбутньому лише зростатиме.

Ще однією важливою тенденцією функціонування ринку праці України є суттєве скорочення пропозиції праці, яке пов'язане зі вступом країни до тривалої демографічної кризи, адже починаючи з 1993 р. Україна належить до країн з так званим «першим типом відтворення населення», який характеризується низькими темпами народжуваності та високими темпами смертності. В результаті згідно з прогнозами Всесвітньої організації праці наприкінці ХХІ ст. питома вага осіб старше 60 років в Україні становитиме 32,2% [20], а у подальшому, коли у відповідний вік «увійдуть» покоління народжених на початку 1950-х, а народжені у середині 1980-х «вийдуть» із фертильного віку, почнеться стрімке «старіння» української нації. Характер цього тренду має довготерміновий характер і суттєво погіршується зростанням кількості емігрантів і біженців внаслідок тривалої економічної кризи в Україні (1991–2001 рр., 2008–2009 рр., 2014–2015 рр.) та початку повномасштабної російсько-української війни (2022 р.). Як наслідок, за період 1991–2022 рр. чисельність населення України суттєво зменшилася (з 51,944 млн осіб у 1991 р. до 41,55 млн осіб у 2022 р.). Згідно з прогнозом українських науковців Центру Разумкова [6], до 2050 р. чисельність населення України може зменшитися до 25 млн осіб. Для порівняння: станом на 01.01.2022 р. чисельність населення України становила 44,12 млн осіб, що на 56,67% (або на 19,12 млн осіб) більше за прогнозовану чисельність населення у 2050 р.

Висновки. Встановлено, що впродовж 2014–2022 рр. ринок праці України розвивався у надскладних кризових умовах (військова агресія Росії на сході України (2014–2021 рр.), локдаун (2020–2021 рр.), повномасштабна війна (2022–2023 рр.)), які призвели до загострення негативних явищ, а саме зростання рівня безробіття, насамперед молодіжного безробіття, посилення процесів трудової міграції та бізнес-міграції до країн ЄС, зокрема Польщі, Німеччини, Італії та Чехії, стрімкого розвитку гнучких видів зайнятості (аутсорсингу, аутстафінгу, лізингу, фрилансу та ін.). Доведено, що фриланс позитивно впливає на вітчизняну економіку, оскільки, з одного боку, є дієвим механізмом зниження рівня циклічного безробіття, з іншого, – сприяє збільшенню валютних надходжень в економіку України та зростанню інвестицій, насамперед у фінансовий сектор. Також досліджено регіональні особливості функціонування ринку праці України та з'ясовано, що найнижчий рівень фактичного безробіття характерний для Харківської, Київської, Львівської та Одеської областей, а найвищий рівень безробіття – для Волинської, Донецької, Кіровоградської та Луганської областей, що, ймовірно, за все, пов'язано з тим, що молоді люди, здебільшого, їдуть навчатися, а згодом і працевлаштовуватися або до більш розвинених областей, або за кордон. З метою подолання негативних явищ на сучасному ринку праці України автором запропоновано такі заходи: збільшення обсягів державного замовлення для навчання студентів за пріоритетними спеціальностями; збільшення державних витрат на освіту, у тому числі перекваліфікацію управлінських і технічних кадрів; удосконалення національної податкової системи, яка б стимулювала самозайнятність населення та забезпечення робочими місцями, у першу чергу, молодих людей віком від 25 до 35 років; збільшення кількості та підвищення якості об'єктів соціальної інфраструктури.

Conclusions. It has been established that in 2014–2022 labor market of Ukraine developed in extremely difficult crisis conditions that are military Russian aggression on the east of Ukraine in 2014–2021, lockdowns explained by spread of the coronavirus disease covid-19 in 2020–2021, full-scale war in 2022–2023. These conditions led to the aggravation of negative phenomena, namely the increase in number of unemployed, primarily in youth unemployed, strengthening of the processes of labor and business migration to the EU countries, in particular Poland, Germany, Italy and the Czech Republic, the rapid development of flexible types of employment such as outsourcing, outstaffing, leasing, freelance, etc. It has been proved that freelancing positively effect on national economy, since, on the one hand, it is an effective mechanism for reducing the level of cyclical unemployment rate, and, on the other hand, it contributes to the increase of foreign currency inflows in Ukrainian economy and the growth of investments, primarily in the financial sector. The regional features of the functioning of labor market of Ukraine have been also investigated and it has been found that Kharkiv, Kyiv, Lviv and Odesa regions are characterized by the lowest level of actual unemployment rate. At the same time, Volyn, Donetsk, Kirovohrad and Luhansk regions are characterized by the highest level of unemployment rate that is most likely due to the fact that young people usually go to study (or look for work) in more developed regions or even abroad. In order to solve negative phenomena on the modern labor market of Ukraine, the author proposed the following measures: increase in government expenditure on training students in priority specialties; increase in government expenditure on education, including retraining of managerial and technical personnel; improvement of the national tax system that will stimulate self-employment and provide jobs, first of all, young people aged between 25 and 35; increase in number and quality of social infrastructure facilities.

Список використаних джерел

1. Андрейцева І. Ринок праці України: сучасні тенденції. Економіка та суспільство. 2021. Випуск 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/472> (дата звернення: 23.10.2023).
2. Гнатенко І., Рубежанська В. Національний ринок праці: ключові аспекти державного регулювання: монографія. Харків: СГ НТМ «Новий курс». 2019. 248 с.
3. Капінос Г. І., Ларіонова К. Л. Стан і перспективи розвитку ринку праці в умовах трансформації суспільства та економіки України. Вісник Хмельницького національного університету. Серія Економічні науки. 2022. № 1. С. 99–107. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-302-1-17>
4. Кузьмінська Н., Тхао Д. Т. Ринок праці в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку. Інфраструктура ринку. 2019. Випуск 35. С. 335–342.
5. Поліщук О. Ю. Машта Н. О. Савченко О. Р. Ринок праці в Україні в умовах війни. Причорноморські економічні студії. 2022. Випуск 76. С. 201–208.
6. Маркевич К. Ринок праці в Україні після війни: Аналітична записка. Київ: Центр Разумкова. 2022. 12 с.
7. Туль С. І., Шкурूपій О. В. Діджиталізація світового ринку праці: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2020. 302 с.
8. Шець О. В. Новітні аспекти зайнятості молоді на ринку праці України. Український журнал прикладної економіки. 2020. Том 5. № 2. С. 359–367. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-2-43>
9. Zhurauliou A., Palomino J., Gulevych O., Vasa L. Comparative analysis of labour markets in Ukraine, Armenia, Moldova, and Estonia: Institutional approach, 1995–2020. Regional Statistics. 2023. Vol. 13. No. 1. P. 1–18. DOI: <https://doi.org/10.15196/RS130107>
10. Bite P., Konczoznw S., Vasa M. The concept of labor migration from the perspective of Central and Eastern Europe. Economics and Sociology. 2020. Issue 13 (1). P. 197–216. DOI: <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2020/13-1/13>
11. Dmytryshyn L., Romanchukevych M. Yo. Labor Market in Ukraine: Current Situation and Development Prospect. The Problems of Economy. 2022. Issue 2 (52). P. 39–46. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-2-39-46>
12. Hale T., Anania J., Angrist T. Variation in government responses to covid-19. BSG Working Paper. Oxford University. 2021. 42 p.
13. Honchar Yu., Diachuk L. The labour market in the restaurant sector: 2022. Tovary i rynky. 2022. No. 4 (44). P. 61–77. DOI: [https://doi.org/10.31617/2.2022\(44\)05](https://doi.org/10.31617/2.2022(44)05)

14. Giacomo A., Boeri G., Kudlyak T. M., Zholud O. The Labor Market in Ukraine: Rebuild Better. CEPR Press Discussion Paper. 2022. No. 17769. URL: <https://cepr.org/publications/dp17769> (accessed: 23.10.2023).
15. Global Skills Report 2022. Coursera Inc. 45 p. URL: [Coursera-Global-Skills-Report-2022.pdf](https://coursera-global-skills-report-2022.pdf) (coursera-for-business.org) (accessed: 23.10.2023).
16. Labour Market Profile Ukraine – 2022. Ulandssekretariatet: Danish Trade Union Development Agency. 2022. 50 p.
17. Marshavin Yu., Kytsak T., Kyryliuk V., Vasylenko A. Competitiveness of the Ukrainian labor market in the context of modern global challenges. *Business Perspectives*. 2022. Volume 12. Issue 2. P. 1–14. DOI: [https://doi.org/10.21511/slrtp.12\(2\).2022.01](https://doi.org/10.21511/slrtp.12(2).2022.01)
18. McEnchroe T. Labour survey: Ukrainian refugees mainly interested in short-term jobs. *Radio Prague International*. 2022. URL: <https://english.radio.cz/labour-surveyukrainian-refugees-mainly-interested-short-term-jobs-8745213> (accessed: 23.10.2023).
19. Vaccarino A. Big Data for Labor market Information (LMI) in Ukraine: Methodological overview and analytics insights on Ukrainian Web Labour Market. Working Paper European Training Foundation. 2020. 78 p.
20. Ukraine Displacement Report. (2022). DTM: understanding displacement. URL: https://displacement.iom.int/reports?title=&field_report_region_nid3=All&field_country1_nid=1088&field_component1_tid=All&field_tag_target_id=All&field_published_date_value=&field_published_date_value_1=&page=1 (accessed: 23.10.2023).

References

1. Andreitseva I. (2021). Rynok pratsi Ukrainy: suchasni tendentsii [Labor market of Ukraine: modern trends]. *Ekonomika ta suspilstvo*. Vol. 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/472> (accessed: 23 October 2023). [In Ukrainian]
2. Hnatenko I., Rubezhanska B. (2019). Natsionalnyi rynek pratsi: kluchovi aspekty derzhavnogo rehuliuвання: monohrafiia [National labor market: key aspects of state regulation: monography]. Kharkiv: SH NTM “Novyi kurs”. [In Ukrainian].
3. Kapinos H. I., Larionova K. L. (2022). Stan i perspektyvy rozvytku rynku pratsi v umovakh transformatsii suspilstva ta ekonomiky Ukrainy [State and perspectives of development of labor market in the conditions of transformation of society and economy of Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnogo universytetu. Serii Ekonomichni nauky*. No. 1. P. 99–107. [In Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-302-1-17>
4. Kuzminska N., Tkhaio D. T. (2019). Rynok pratsi v Ukraini: suchasnyi stan ta problemy rozvytku [Labor market of Ukraine: current state and problems of development]. *Infrastruktura rynku*. Vol. 35. P. 335–342. [In Ukrainian]
5. Polishchuk O. Iu., Mashta N. O., Savchenko O. R. (2022). Rynok pratsi v Ukraini v umovakh viiny [Labor market of Ukraine in war times]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vol. 76. P. 201–208. [In Ukrainian]
6. Markevych K. (2022). Rynok pratsi v Ukraini pislia viiny: Analitichna zapyska [Labor market of Ukraine after war: Analytical writing]. Kyiv: Tsentrazumkova. [In Ukrainian].
7. Tul S. I., Shkurupii O. V. (2020). Didzhitalizatsiia svitovoho rynku pratsi: monohrafiia [Digitalization of world labor market: monography]. Poltava: PUET. [In Ukrainian].
8. Shvets O. V. (2020). Novitni aspekty zayniatosti molodi na rynku pratsi Ukrainy [Newest aspects of youth employment on the labor market of Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*. Vol. 5. No. 2. P. 359–367. [In Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-2-43>
9. Zhurauliou A., Palomino J., Gulevych O., Vasa L. (2023). Comparative analysis of labour markets in Ukraine, Armenia, Moldova, and Estonia: Institutional approach, 1995–2020. *Regional Statistics*. Vol. 13. No. 1. P. 1–18. [In English]. DOI: <https://doi.org/10.15196/RS130107>
10. Bite P., Konczoznw S., Vasa M. The concept of labor migration from the perspective of Central and Eastern Europe. *Economics and Sociology*. 2020. Issue 13 (1). P. 197–216. [In English]. DOI: <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2020/13-1/13>
11. Dmytryshyn L., Romanchukevych M. Yo. Labor Market in Ukraine: Current Situation and Development Prospect. *The Problems of Economy*. 2022. Issue 2 (52). P. 39–46. [In English]. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-2-39-46>
12. Hale T., Anania J., Angrist T. (2021). Variation in government responses to COVID-19. BSG Working Paper. Oxford University. 42 p.
13. Honchar Yu., Diachuk L. (2022). The labour market in the restaurant sector: 2022. *Tovary i rynky*. No. 4 (44). P. 61–77. [In English]. DOI: [https://doi.org/10.31617/2.2022\(44\)05](https://doi.org/10.31617/2.2022(44)05)
14. Giacomo A., Boeri G., Kudlyak T. M., Zholud O. (2022). The Labor Market in Ukraine: Rebuild Better. CEPR Press Discussion Paper. No. 17769. URL: <https://cepr.org/publications/dp17769> (accessed: 23.10.2023). [In English].

15. Global Skills Report 2022. Coursera Inc. 45 p. URL: [Coursera-Global-Skills-Report-2022.pdf](#) (coursera-for-business.org) (accessed: 23.10.2023). [In English].
16. Labour Market Profile Ukraine – 2022. Ulandssekretariatet: Danish Trade Union Development Agency. 2022. 50 p. [In English].
17. Marshavin Yu., Kytsak T., Kyryliuk V., Vasylenko A. (2022). Competitiveness of the Ukrainian labor market in the context of modern global challenges. *Business Perspectives*. Volume 12. Issue 2. P. 1–14. DOI: [https://doi.org/10.21511/slrtp.12\(2\).2022.01](https://doi.org/10.21511/slrtp.12(2).2022.01)
18. McEnchroe T. (2022). Labour survey: Ukrainian refugees mainly interested in short-term jobs. *Radio Prague International*. URL: <https://english.radio.cz/labour-surveyukrainian-refugees-mainly-interested-short-term-jobs-8745213> (accessed: 23.10.2023). [In English].
19. Vaccarino A. (2020). Big Data for Labor market Information (LMI) in Ukraine: Methodological overview and analytics insights on Ukrainian Web Labour Market. Working Paper European Training Foundation. 78 p. [In English].
20. Ukraine Displacement Report. (2022). DTM: understanding displacement. URL: https://displacement.iom.int/reports?title=&field_report_region_nid3=All&field_country1_nid=1088&field_component1_tid=All&field_tag_target_id=All&field_published_date_value=&field_published_date_value_1=&page=1 (accessed: 23.10.2023). [In English].